

УДК 321:342.4:342.74

Сергій Дерев'янка

ЗМІНИ ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ ЯК ПИТАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДОЦІЛЬНОСТІ

Проаналізовані політичні мотиви актуальних ініціатив внесення змін до чинної Конституції України. Висловлені міркування щодо змісту ініційованих змін як питань політичної доцільності, їх ймовірного впливу на реалізацію громадянами конституційних прав і свобод.

Ключові слова: Конституція України, політична доцільність, політика, право, права і свободи людини та громадянина.

Ініціювання змін до чинної Конституції України відбувається перманентно з часу її прийняття. Пропоновані у попередні два десятиліття законопроекти, чи навіть оновлені варіанти Основного закону держави, містять чимало цікавих і прийнятних новел, однак так і залишались проектами і, очевидно, нині можуть розглядатись радше як пам'ятки політико-правової думки. Реальні шанси бути втіленими в чинній Конституції України, поза суперечливістю змісту та потреби їх прийняття, мають проекти, що ініційовані упродовж останнього року. Правові підстави та доцільність їх є різною, проте безперечною є політична вмотивованість.

Політиками чимало сказано, науковцями – правниками та політологами – написано з цього приводу. Серед нагромаджених підходів, виокремимо лише ті, які стосуються змісту останніх ініційованих змін, у контексті розуміння як питань політичної доцільності, їх ймовірного впливу на забезпечення конституційних прав і свобод громадян. Сутнісні характеристики принципу «політичної доцільності», її співвідношення з правовою необхідністю в удосконаленні Конституції України проаналізовані у низці праць українських науковців – правників та політологів, зокрема І. О. Кресіної, О. В. Кукуруз, Ю. Ю. Калиновського, Є. М. Мануйлова, Б. І. Ольховського, М. В. Савчина, Ю. С. Шемшученка та ін. Сформульовані ними теоретичні підходи, вважаємо, є змістовними й прийнятними для аналізу ініційованих новітніх змін до Конституції України. Підходи, необхідні для розуміння сутності політичної доцільності конституційних змін знаходимо і в нормативно-правових актах України, зокрема, актах Конституційного Суду України, який у своїй діяльності досить часто застосовує цю доктрину.

Відомо, що вже у перший день роботи новообраної Верховної Ради України Президент України В. О. Зеленський подав сім законопроектів про внесення змін до Конституції України, ще один – у грудні 2019 року.

На відміну від спроб попередніх років, дані законопроекти готувалися у закритому режимі, практично без обговорення не тільки в громадянському суспільстві, але й експертному середовищі. Не вирізняється дискусійністю й їх прийняття в першому читанні. Значною мірою це зумовило отриманий владою результат – тільки два законопроекти будуть реалізовані, три – отримали негативний висновок Конституційного Суду України, один – відкликаний суб'єктом подання – Президентом України.

Парламентський «турборежим» неоднозначно сприймається політикумом і громадянами загалом. Думки полярні – поряд із розумінням потреби внесення змін до Конституції України – істотним є несприйняття їх. Це спонукає висловити власні міркування щодо мотивів політичного характеру, які об'єктивують внесення змін до

чинної Конституції України, їх розуміння як питань політичної доцільності, що є метою даної статті.

Вихідним є сформульоване в теорії та практиці конституціоналізму розуміння, що конституція є «живий організм», а тому внесення змін до неї, фундаментальне оновлення значної частини норм чи прийняття нової, є закономірним. Доцільність їх внесення зумовлюється потребами забезпечення стабільності конституційного ладу, політичної системи, вдосконалення демократичних засад її функціонування. Істотним є приведення конституційних норм у відповідність до політичних, економічних і соціальних перетворень в суспільстві, що дає змогу забезпечити динаміку його розвитку, зберегти значення конституційних норм як актуальної і оперативної основи для політичних дій. Водночас, концептуальним є застереження знаного сучасного норвезького й американського політолога професора соціальних наук Колумбійського університету Дж. Ельстера, що конституція повинна бути «рамкою для політичної діяльності, а не її інструментом» [4, с. 48].

Актуальними для розуміння природи конституційних змін видаються положення «Доповіді про внесення змін до конституції», що прийнята Венеціанською Комісією на її 81 Пленарній сесії (Венеція, 11-12 грудня 2009 р.). В аналітичному матеріалі описуються та обговорюються існуючі процедури та бар'єри щодо внесення змін до національних конституцій в окремих державах, зокрема, і в Україні [4]. На думку авторів доповіді, «повноваження вносити зміни – це не просто юридична формальність, а сукупність норм, деталі яких можуть справляти значний вплив або визначати фундаментальні політичні процеси» (п. 5) [4, с. 31]. Однак, прагнення до змін, не повинно порушувати основні засади ефективного здійснення державної влади, захисту основоположних прав людини і громадянина.

Порядок внесення конституційних змін є «фундаментальною рисою усіх писаних конституцій», однак, як констатують автори доповіді, «не існує спільної європейської «найкращої моделі» для внесення змін до конституції, а тим більше будь-яких спільних зобов'язальних правових вимог. Так само як поки що не було жодних спроб розробити певні спільні європейські стандарти у цій сфері» (п. 7) [4, с. 31]. Зауважимо, що такі стандарти не вироблені упродовж наступних десяти років та й очевидно, створити єдині стандарти, сформулювати абстрактну «найкращу модель» конституційних змін практично неможливо, з огляду на значну строкатість конституційних норм європейських держав, яка зумовлена особливостями творення національної державності, правових традицій, мірою використання у конкретних національних умовах світового досвіду конституціоналізму. Багатоманітністю відзначаються також національні традиції конституціоналізму держав, що відносяться до інших правових систем.

Тому за єдності об'єкту змін, вважаємо, слід розрізняти конституційні моделі окремих держав, національні варіанти яких є настільки специфічними, що сформулювати єдину формалізовану модель правового регулювання конституційних змін, очевидно, можливо тільки досить умовно.

Конституція України належить до категорії «жорстких» конституцій за способом змін. Суб'єктами права законодавчої ініціативи про внесення змін до Основного закону є Президент України як глава держави та одна третина народних депутатів України. Конституційна ініціатива оформлюється у вигляді відповідного законопроекту про внесення змін до Конституції України [5].

Чітко виписану формалізовану модель конституційних змін, закріплену у чинній Конституції України, знаходимо в абзаці першому пункту 2 мотивувальної частини «Висновку Конституційного Суду України у справі за зверненням Верховної Ради

України про надання висновку щодо відповідності проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України за результатами всеукраїнського референдуму за народною ініціативою» вимогам статей 157 і 158 Конституції України (справа про внесення змін до статей 76, 80, 90, 106 Конституції України) від 27.06.2000 р. за №1-в/2000 [2].

Цілісно вона сформульована таким чином: «Відповідно до пункту 1 частини першої статті 85 Конституції України до повноважень Верховної Ради України належить «внесення змін до Конституції України в межах і порядку, передбачених розділом XIII цієї Конституції». Вимоги щодо внесення таких змін визначають, зокрема, статті 157 і 158 Конституції України. Так, згідно з частиною першою статті 157 заборонено вносити будь-які зміни до Конституції України, якщо вони передбачають скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина або якщо вони спрямовані на ліквідацію незалежності чи на порушення територіальної цілісності України. А стаття 158 Конституції України забороняє протягом року подавати до Верховної Ради України один і той же законопроект про внесення змін до Конституції України, який уже розглядався Верховною Радою України, і закон не був прийнятий. Верховній Раді України заборонено також протягом строку своїх повноважень двічі змінювати одні й ті самі положення Конституції України» [2].

Конституційні приписи щодо порядку діяльності Верховної Ради України зі внесення змін до Конституції України конкретизується окремою главою 26 «Розгляд законопроектів про внесення змін до Конституції України» Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» та іншими його нормами, що не суперечать положенням цієї глави [12].

Типовою, але не загальноприйнятою, нормою для конституцій світу є використання з метою їх оновлення інституту національного референдуму. Проведений нами комплексний порівняльно-правовий аналіз текстів конституцій та актів конституційного характеру держав світу дозволяє стверджувати, що обов'язковість чи можливість проведення референдумів, вимоги до їх ініціювання, підготовки і проведення голосування, імплементації результатів більш чи менш широко закріплені у більшості конституцій [3]. Пряма участь народу в процедурі внесення змін істотно посилює їх легітимність.

Конституція України передбачає обов'язковість проведення всеукраїнського референдуму, який призначається Президентом України щодо «внесення змін до розділу I «Загальні засади», розділу III «Вибори. Референдум» і розділу XIII «Внесення змін до Конституції України» (стаття 156). Чинна Конституція України також передбачає можливість ініціювання змін народом шляхом проведення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою. Будучи формою народного волевиявлення, він дає можливість громадянам приймати шляхом голосування закони та інші рішення із важливих питань загальнодержавного і місцевого значення (стаття 69 Конституції України), реалізувати гарантоване Конституцією України право визначати і змінювати конституційний лад (стаття 5) [5].

Отже, закріплена чинною Конституцією України модель є змістовною, загалом створює конституційні основи для внесення змін. За кожним із конституційних положень і приписів – втілення національної ідеї та узагальнення досвіду українського державотворення, практики і можливостей використання безпосереднього народовладдя, світового досвіду з огляду на українські реалії, надбань українських та зарубіжних учених-конституціоналістів. Законодавець виробив базові елементи механізму внесення змін до Конституції України, окрім самого порядку прийняття нового Основного закону.

Ключову роль у цій моделі відіграє Конституційний Суд України, який імplementований у механізм установчої влади, оскільки надає висновок щодо відповідності конституційних законопроектів вимогам статей 157 і 158 Конституції, забезпечуючи у такий спосіб легітимність внесення змін до Конституції України і захист конституційних цінностей [13, с. 71].

Саме Конституційний Суд України сьогодні, попри критику його діяльності, періодичних звинувачень у політичній заангажованості виступив запобіжником прийняття ініційованих невиважених змін до Конституції України – три найбільш ризикові проекти змін отримали негативний висновок. Істотні зауваження Конституційний Суд висловив щодо законопроектів про забезпечення законодавчої ініціативи народу та про скорочення кількості народних депутатів до 300. Натомість, немає зауважень у Конституційного Суду України до проектів змін до Конституції України про скасування адвокатської монополії та про створення додаткових дорадчих, консультативних та інших додаткових органів Верховної Ради України.

Звернемо увагу, що сутність оціночних суджень висновків Конституційного Суду України дає підстави для розуміння змісту ініційованих конституційних змін як питань політичної доцільності. Термін цей зустрічаємо ще у згаданому Висновку Конституційного Суду України від 27.06.2000 р. за №1-в/2000. У мотивувальній частині документу акцентується на тому, що «аналіз сучасної конституційної практики демократичних держав свідчить про те, що встановлення кількісного складу парламенту та його палат є питанням політичної доцільності, яка тією чи іншою мірою визначається національними традиціями, чисельністю населення країни, особливостями конкретно-історичної ситуації, структурою парламенту та іншими обставинами. На зміст та обсяг прав і свобод людини і громадянина, в тому числі виборчого права, кількісний склад парламенту (його палат) безпосередньо не впливає. Адже суб'єкти як активного, так і пасивного виборчого права – громадяни України – із зменшенням кількісного складу парламенту не позбавляються рівної можливості брати участь у виборах до нього» (абзац другий пункту 3.1) [2].

Таким чином, ініціювання внесення змін до чинної Конституції України, вважаємо, є не стільки відповіддю на суспільні виклики, як це декларують політики, але, ймовірно, є виразом вузькокорпоративних інтересів частини політиків, їх прийняття могло б змінити баланс між законодавчою та виконавчою гілками влади. Змістовними є міркування з цього приводу фахівців Венеціанської комісії про те, що загалом «зміни, які посилюють роль парламенту, як правило спрямовані на демократизацію системи, тоді як зміни, що посилюють виконавчу владу, спрямовані на досягнення її більшої ефективності та дієвості. Однак можуть існувати також і приховані або більш особисті мотиви, які є менш легітимними» [4, с. 64–65]. Погодимося із міркуваннями О. Марусика, що «це точкові зміни, які не передбачають якогось масштабного перерозподілу повноважень. Але якби усі 7 були схвалені Верховною Радою, певний перерозподіл влади на користь президента відбувся би однозначно» [1]. Проте, актуальними й нині є міркування І. О. Кресіної, що «реанімувати колишню форму державного правління – президентсько-парламентську – практично неможливо. Тому необхідно усунути ті суперечності, які гальмують повноцінне функціонування нової форми правління – парламентсько-президентської» [7, с. 42].

Однак, на заваді цьому стає «політична доцільність», яка має величезний вплив на державотворення і правотворення в Україні. Дедалі частіше в сучасній політиці правила політичної доцільності стають вищими за норми конституційної законності. Намагання ж окремих політичних сил вийти за межі правового поля та

використовувати право у власних інтересах перешкоджають утвердженню демократичних цінностей та знижують довіру населення до системи влади в цілому [11, с. 13–14].

Проаналізувавши коментарі політиків, політологів, юристів щодо певних подій, ситуацій в Україні, де на їх думку домінує політична доцільність, О. В. Кукуруз дійшла висновку, що в Україні «політична доцільність – це вирішення певного питання всупереч законам держави або з порушенням окремих норм закону. Сюди ж належать недотримання загальноприйнятих демократичних принципів суспільного життя, наприклад, зміна виборчого законодавства під час виборчого процесу. У такому контексті політична доцільність може бути виправданням авторитарних методів управління в демократичному суспільстві. У країнах Давнього Сходу деспотію обґрунтовували божественним характером державної влади, а в сучасних демократіях авторитарні прояви влади виправдовують політичною доцільністю» [8, с. 38].

Тому, вважаємо, що ініційовані зміни є радше питаннями політичної доцільності, морально-політичного, ніж правового характеру. оскільки в істотному, не зачіпають основоположні конституційні права і свободи громадян України. Встановлені законодавством України обмеження щодо реалізації громадянами конституційних, зокрема, політичних прав, на наш погляд, є достатньо вичерпними. Внесення змін до оновленої Конституції України чи інших нормативно-правових актів щодо розширення цих обмежень прав громадян за умов нинішнього рівня політизації суспільства, досягнутих демократичних завоювань, вважаємо, було б недоцільним. Проблема в тому, щоб ці права були б не тільки правом, а й усвідомленим моральним обов'язком громадян. Саме на це повинна бути спрямована діяльність численних політичних партій та інших громадських об'єднань, органів державної влади і місцевого самоврядування.

Зауважимо, що чинна Конституція України не тільки декларує права та свободи громадян, але й визначає конкретний механізм їх реалізації, встановлює вичерпний перелік підстав їх обмеження. Однак, ініційовані зміни не є системними, мають клаптиковий, точковий характер, а тому не впливають на їх зміст.

Ганебним явищем для розвитку новітнього парламентаризму в Україні стали численні приклади порушення процедури прийняття законодавчих актів. Як наслідок, частина з них, в т. ч. й щодо внесення змін до Конституції України, визнані Конституційним Судом неконституційними. Мова йде не стільки про сутність внесених змін чи актів, а їх дотримання процедури їх прийняття, порушення якої продиктоване прагненням ухвалення «потрібних» рішень, що є виявом «політичної доцільності». Такими ж відповідно є й пов'язані з ними рішення єдиного органу конституційної юрисдикції в Україні.

Влучним видається застереження Ю. С. Шемшученка про те, що міркування політичної доцільності не є підставою для прийняття закону з порушенням відповідної процедури, не у відповідності з чинною Конституцією України [14, с. 34]. «Доволі небезпечною є риторика стосовно наявності у праві «політичної доцільності» чи «політичної волі», оскільки вони вносять у правовідносини свавілля» – стверджує М. В. Савчин. Нормативні акти не можуть бути свавільними, нерозумними, несправедливими, необґрунтованими чи залежати від політичної доцільності законодавця, а обрані засоби мають органічно та раціонально співвідноситися з бажаним результатом, який досягається прийняттям державного рішення [13, с. 286, 309].

У парламентсько-президентській державі, якою є Україна, центром ініціювання конституційних змін, вважаємо, має стати Верховна Рада України, а не Офіс Президента України. І проблема тут не стільки в пріоритеті авторства, як у мотивах пропонуваніх змін. В умовах існування монобільшості у парламенті, участь народних обранців у конституційному процесі стає номінальною, що веде до «превалювання політичної доцільності («недоцільності») над правовою необхідністю, верховенством права і законністю». Застосування принципу «політичної доцільності» у вітчизняному політико-правовому просторі, на думку харківських вчених Є. М. Мануйлова та Ю. Ю. Калиновського, може посилювати легітимізаційний потенціал діючої влади або навпаки дестабілізувати систему політичних відносин. З одного боку, це дозволяє вирішити складні соціально-політичні протиріччя за відсутності необхідних правових норм, а з другого боку, політична вмотивованість рішень без належного правового обґрунтування має сприйматися як виняток, доречний лише у суспільно важливих кризових обставинах [9, с. 20–21]. Погодимося з Б. І. Ольховським, що «чергове внесення змін до Конституції – один з інструментів боротьби за владу. В Україні в стратегічному плані гостро постає проблема: прийняти нову Конституцію, вносити зміни до чинної чи взагалі зайнятися реалізацією існуючої» [10, с. 19].

Тому й надалі принциповим залишається питання проведення системного оновлення Конституції України. Ця ідея є наскрізною у численних публікаціях й автора даної статті. Слід відмовитися від практики підготовки точкових, безсистемних конституційних змін у закритому режимі без попередньої концепції (бачення) конституційної реформи та її результатів. Прецедент ухвалення конституційних змін у частині правосуддя в парламенті без обговорення в експертних колах, громадянському суспільстві ще раз переконує в тому, що оновлення Основного Закону й ухвалення нової Конституції мають здійснюватися лише через інститути установчої влади народу. Принциповим залишається питання механізму ухвалення нової (оновленої редакції) Конституції [6].

Уникнути звинувачень у закритості конституційного процесу та отримати підтримку громадян влада зможе тільки шляхом широкого залучення громадськості до їх підготовки. Будь-які зміни до Конституції України, як вважають експерти Центру політико-правових реформ І. Коліушко та Ю. Кириченко, мають вноситися виключно за необхідності, бути ретельно вивірені та проходити широке обговорення. Лише відкритий конституційний процес із залученням представників депутатських фракцій і груп, українських та іноземних експертів, які готові надати пропозиції щодо удосконалення відповідних положень Конституції сприятиме легітимізації конституційної реформи, ініційованої Президентом України, та подальшому розвитку України як правової держави [1].

Отже, вважаємо, що назріла потреба не тільки внесення часткових змін, а й якісного, системного оновлення Основного Закону держави, і відкладати його на невизначену перспективу не варто. Складні реалії політичного життя держави не повинні стати на заваді пошуку нової конституційної моделі. Для цього, насамперед слід подолати властиві процесу політичного транзиту пріоритети політичної доцільності. Адже закріплена в Основному Законі система політико-правова – в ній тісно взаємопов'язані всі елементи, інститути, підсистеми, і реформувати одну складову, не зачіпаючи інших, неможливо.

1. Будь-які зміни до Конституції мають бути ретельно вивірені та проходити широке обговорення – Центр політико-правових реформ. Пресцентр УКМЦ 30.01.2020. URL : <https://uacrisis.org/uk/74693-changes-to-the-constitution>

2. Висновок Конституційного Суду України у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності проекту Закону України "Про внесення змін до Конституції України за результатами всеукраїнського референдуму за народною ініціативою" вимогам статей 157 і 158 Конституції України (справа про внесення змін до статей 76, 80, 90, 106 Конституції України) від 27.06.2000 р. Справа N 1-38/2000. N 1-в/2000 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001v710-00#Text>

3. Дерев'янка С. М. Політико-правові засади референдумів в Україні : монографія / Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ : Вид-во «Місто НВ», 2011. 847 с.

4. Доповідь про внесення змін до конституцій : CDL-AD(2010)001. Прийнята Венеціанською Комісією на її 81 Пленарній сесії (Венеція, 11-12 грудня 2009 р.). *Європейський демократичний доробок у галузі виборчого права: Матеріали Венеціанської Комісії*. Вид. 3-є випр. і доповн. / За ред. Ю. Ключковського. В 2-х част. Ч. 1. Київ : Логос, 2016. С. 30–91.

5. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141; поточна редакція від 01.01.2020. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

6. Кресіна І. О., Дерев'янка С. М. Віче як інститут установчої влади в новій Конституції України. *Віче*. 2016. № 11–12. С. 36–40.

7. Кресіна І. Удосконалення Конституції України: політична доцільність чи правова необхідність. *Сучасна українська політика : політики і політологи про неї: наукове видання; спецвипуск* / Укр. академія політ. наук; Укр. центр політ. менеджменту та інш. Київ, 2008. Спецвипуск : Політичні технології. С. 42–46.

8. Кукуруз О. Реалізація політики і права політико-управлінською елітою України. *Studia Politologica Ucraino-Polona*. Житомир–Київ–Краків : ФОП Євенок О. О., 2012. Вип. 2. С. 35-41.

9. Мануйлов Є. М., Калиновський Ю. Ю. Вплив «політичної доцільності» на буття правових норм та цінностей у сучасному вітчизняному державотворенні. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія : філософія, філософія права, політологія, соціологія. Харків, 2018. № 1(36). С. 20–32.

10. Ольховський Б. І. Зміни до Конституції України : об'єктивна необхідність чи політична доцільність? Проблеми законності : республіканський міжвідомчий наук. зб. / Мін. освіти і науки України ; Нац. юрид. академія України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2008. Вип. 94. С. 18–27.

11. Правова політологія: проблеми концептуалізації та інституціоналізації: монографія / За ред. І. О. Кресіної. Київ: Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2019. 288 с.

12. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10.02.2010 р. № 1861-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 14–15. № 16–17. Ст. 133. Поточна редакція від 04.03.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>

13. Савчин М. В. Сучасні тенденції конституціоналізму у контексті глобалізації та правового плюралізму : монографія. Ужгород : РІК-У, 2018. 440 с.

14. Шемшученко Ю. С. Що є право? *Антологія української юридичної думки*. В 10 т. [Редкол. : Ю.С. Шемшученко (голова) та ін.]. Київ : Вид. дім «Юрид. книга», 2005. С. 30–46.

References

1. Bud-yaki zminy do Konstytutsii maiut buty retelno vyvireni ta prokhodyty shyroke obhovorennia – Tsentr polityko-pravovykh reform. Prestsentr UKMTs 30.01.2020. URL : <https://uacrisis.org/uk/74693-changes-to-the-constitution> [in Ukrainian].
2. Vysnovok Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za zvernenniam Verkhovnoi Rady Ukrainy pro nadannia vysnovku shchodo vidpovidnosti proektu Zakonu Ukrainy "Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy za rezultatsy vseukrainskoho referendumu za narodnoiu initsiatyvoiu" vymoham statei 157 i 158 Konstytutsii Ukrainy (sprava pro vnesennia zmin do statei 76, 80, 90, 106 Konstytutsii Ukrainy) vid 27 chervnia 2000 roku. Sprava N 1-38/2000. N 1-v/2000 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001v710-00#Text> [in Ukrainian].
3. Derevianko S. M. Polityko-pravovi zasady referendumiv v Ukraini : monohrafiia / Prykarp. nats. un-t im. V. Stefanyka. Ivano-Frankivsk : Vyd-vo «Misto NV», 2011. 847 s. [in Ukrainian].
4. Dopovid pro vnesennia zmin do konstytutsii : CDL-AD(2010)001. Pryiniata Venetsianskoiu Komisiieiu na yii 81 Plenarnii sesii (Venetsiia, 11-12 hrudnia 2009 r.). Yevropeyskyi demokratychnyi dorobok u haluzi vyborchoho prava: Materialy Venetsianskoi Komisii. Vyd. 3-e vypr. i dopovn. / Za red. Yu. Kliuchkovskoho. V 2-kh chast. Ch. 1. Kyiv : Lohos, 2016. S. 30–91 [in Ukrainian].
5. Konstytutsiia Ukrainy : Pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 chervnia 1996 r. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1996. № 30. St. 141; potochna redaktsiia vid 01.01.2020. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
6. Kresina I. O., Derevianko S. M. Viche yak instytut ustanovchoi vlady v novii Konstytutsii Ukrainy. Viche. 2016. № 11–12. S. 36–40 [in Ukrainian].
7. Kresina I. Udoskonalennia Konstytutsii Ukrainy: politychna dotsilnist chy pravova neobkhdnist. Suchasna ukrainska polityka : polityky i politolohy pro nei: naukove vydannia; spetsvypusk / Ukr. akademiia polit. nauk; Ukr. tsentr polit. menedzhmentu ta insh. Kyiv, 2008. Spetsvypusk : Politychni tekhnolohii. S. 42–46 [in Ukrainian].
8. Kukuruz O. Realizatsiia polityky i prava polityko-upravlinskoiu elitoiu Ukrainy. Studia Politologica Ucraino-Polona. Zhytomyr–Kyiv–Krakiv : FOP Yevenok O. O., 2012. Vyp. 2. S. 35-41 [in Ukrainian].
9. Manuilov Ye. M., Kalynovskyi Yu. Yu. Vplyv «politychnoi dotsilnosti» na buttia pravovykh norm ta tsinnostei u suchasnomu vitchyznianomu derzhavotvorenni. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho». Seriia : filosofiia, filosofiia prava, politolohiia, sotsiolohiia. Kharkiv, 2018. № 1(36). S. 20–32 [in Ukrainian].
10. Olkhovskyi B. I. Zminy do Konstytutsii Ukrainy : obiektyvna neobkhdnist chy politychna dotsilnist? Problemy zakonnosti : respublikanskyi mizhvidomchy nauk. zb. / Min. osvity i nauky Ukrainy ; Nats. yuryd. akademiia Ukrainy im. Yaroslava Mudroho. Kharkiv, 2008. Vyp. 94. S. 18–27 [in Ukrainian].
11. Pravova politolohiia: problemy kontseptualizatsii ta instytutsionalizatsii: monohrafiia / Za red. I. O. Kresinoi. Kyiv: Instytut derzhavy i prava imeni V. M. Koretskoho NAN Ukrainy, 2019. 288 s. [in Ukrainian].
12. Pro Rehlament Verkhovnoi Rady Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 10.02.2010 r. № 1861-VI. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2010. № 14–15. № 16–17. St. 133. Potochna redaktsiia vid 04.03.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17> [in Ukrainian].

13. Savchyn M. V. Suchasni tendentsii konstytutsionalizmu u konteksti hlobalizatsii ta pravovoho pliuralizmu : monohrafiia. Uzhhorod : RIK-U, 2018. 440 s. [in Ukrainian].

14. Shemshuchenko Yu. S. Shcho ye pravo? Antolohiia ukrainskoi yurydychnoi dumky. V 10 t. / [Redkol. : Yu.S. Shemshuchenko (holova) ta in.]. Kyiv : Vyd. dim «Iuryd. knyha», 2005 S. 30–46 [in Ukrainian].

Derevianko Serhii Amendments to the Constitution of Ukraine as a question of political expediency

The political motives of topical initiatives on amendments to the current Constitution of Ukraine are analyzed. Legal grounds and expediency of them are different, but the undoubted political motivation is undeniable. The bill prepared is in a closed mode, with little or no discussion in civil society but also in the expert environment.

The opinions on the content of the changes initiated as to the questions of political expediency, their probable Influence on state and law creation in Ukraine, the realization of citizens of constitutional rights and freedoms are expressed. The initiated changes are the questions of political expediency, moral and political, then the legal nature. Since it is substantial, does not affect the fundamental rights and freedoms of citizens. They are not so much a response to social challenges, as politicians declare, but are likely to be the expression of the highest corporate interests of a part of politicians, their adoption could have changed the balance between the legislative and executive branches of power.

Avoiding accusations of the closeness of the constitutional process and receiving the support of the citizens by the authorities can only by the broad involvement of the public in their preparation. Any amendments to the Constitution of Ukraine shall be amended only if necessary, be carefully verified, and held extensively discussed. The need to not only make partial changes, but also a qualitative, systematic update of the main law of the State is overdue, and it is not necessary to postpone it to an indefinite prospect.

Keywords: Constitution of Ukraine, politics, law, political expediency, rights and freedoms of man and citizen.